

GYDYTOJŲ ATSAKOMYBĖ

Teismų praktikos apžvalga

Atmintinė

Šiuo apžvelgiame gydytojų atsakomybės už sveikatos priežiūros paslaugų teikimo kokybę taikymą.

Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas numato pacientų *teisę į kokybiškas sveikatos priežiūros paslaugas*. Ši teisė yra suprantama kaip garantija, kad pacientas, pasiklojęs asmens sveikatos priežiūros specialistu ir sutikęs dėl sveikatos priežiūros paslaugų teikimo, gali jaustis saugus, jog gydytojas suteiks jam reikalingą medicininę pagalbą maksimaliai kvalifikuotai, atidžiai, rūpestingai ir atsargiai.

Sveikatos priežiūros įstaigų pareiga atlyginti žalą paciento sveikatai, padarytą teikiant asmens sveikatos priežiūros paslaugas atsiranda, nustačius šias gydytojų profesinės atsakomybės sąlygas: neteisėtus asmens sveikatos priežiūros specialistų veiksmus, žalos padarymo faktą ir priežastinį ryšį tarp šių veiksmų bei atsiradusios žalos.

GYDYTOJO VEIKSMŲ NETEISĖTUMAS

Medicina nuolat plėtojasi bei tobulėja, tačiau neišvengiamai tenka susitaikyti ir su realybės faktu, kad gydytojas negali apsaugoti ir/ar išgydyti paciento nuo visų ligų. Asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimas turi ribas, kurias nubrėžia objektyvūs žmogaus organizme vykstantys biologiniai procesai medicinos mokslo bei praktikos raidos lygis ir jų galimybių ribos.

Kadangi teikdamas asmens sveikatos priežiūros paslaugas, gydytojas negali padaryti daugiau nei leidžia medicinos galimybės ir paciento sveikatos būklė, pasisakant dėl sveikatos priežiūros specialistų profesinės atsakomybės taikymo, visų pirma, svarbu pažymėti, jog *gydytojo veiksmai yra vertinami ne jų rezultato, o proceso aspektu*.

Gydytojo teisinę atsakomybę už žalą, padarytą paciento sveikatai, lemia ne tai, ar gydymo procese buvo pasiektas paciento laukiamas ir norimas rezultatas (išgyti, išvengti komplikacijų ar pan.), o tai, ar buvo dėtos maksimalios pastangos šiam rezultatui pasiekti.

Pagrindinė gydytojo, kaip specialisto turinčio specialių žinių ir pripažintą teisę jas taikyti, pareiga – asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikti, imantis visų prieinamų ir reikalingų medicinos priemonių, taikant visuotinai pripažintus profilaktikos ir gydymo metodus, medicininę aparatūrą bei instrumentus, parenkant tinkamus medikamentus, tinkamai nustatant klinikinę diagnozę, atliekant visus diagnozei pagrįsti būtinus tyrimus, siekiant išvengti komplikacijų, gydymo metu atidžiai sekant paciento sveikatos būklę ir pan. Bet koks neatidumas, nerūpestingumas, nedėmesingumas ar profesinės etikos taisyklių pažeidimas, sukėlus paciento sveikatos pablogėjimą ar mirtį, gali lemti gydytojo kaip profesionalo veiksmų neteisėtumą.

Atkreiptinas dėmesys, kad skiriasi sveikatą gydančio ir sveikatą tikrinančio gydytojo veiksmų teisėtumo samprata. Vertinant *gydytojo, tikrinančio asmens sveikatą*, veiksmus, atsižvelgiama į tai, kad jis paprastai neturi arba turi nepakankamai pirminės informacijos, kad galėtų įtarti konkrečius paciento sveikatos sutrikimus. Pagrindiniai šaltiniai, kurių pagrindu sveikatą tikrinantys gydytojai sprendžia apie paciento sveikatos būklę, yra sveikatos tikrinimo metu atliktų tyrimų duomenys, taip pat paciento pateikta informacija apie jo sveikatą (persirgtas ligas, atliktas operacijas, vartotus ir/ar vartojamus vaistus, alergines reakcijas, genetinį paveldimumą kt.) ir nusiskundimai sveikatos būkle. Tuo tarpu *pacientus gydantiems gydytojams* yra taikomi griežtesni pareigos išsiaiškinti sveikatos pablogėjimo priežastis ir duomenis,

reikalingus tinkamai suteikti sveikatos priežiūros paslaugas, reikalavimai.

Visgi kiekvienu konkrečiu atveju, sprendžiant dėl gydytojo veiksmų teisėtumo, visų pirma atsižvelgiama į teisės aktų, reglamentuojančių medicinos paslaugų teikimą, taip pat gydytojų profesinės etikos nuostatas ir visuotinai priimtą medicinos praktiką.

Galima paminėti, kad gydytojo profesionalumo standartų neatitinkančiu sveikatos priežiūros paslaugų teikimu teismai pripažino atvejus, kai:

- gydytojas, tinkamai diagnozavęs ligą (epikondilitą), pacientui paskyrė netinkamą medikamentinį gydymą – netaikius paciento gydymo nesteroidiniais vaistais, jam buvo skirta steroidinio preparato (kenalogo) injekcija, esant rimtai šios injekcijos kontraindikacijai (karščiavimui);
- gydytojas akušeris - ginekologas, atlikdamas miomų šalinimo histeroskopinę operaciją, esant galimų komplikacijų (intoksikacijos, hemolizės ir pan.) atsiradimo rizikai naudojo distiliuotą vandenį, nors atliekant tokio tipo operacijas medicinoje buvo žinomi ir naudojami mažiau pavojingi skysčiai;
- gydytojas tinkamai negydė pūlingo paciento viršutinio žandikaulio kairio ančio uždegimo, kuris komplikavosi į pūlingą galvos smegenų minkštųjų degalų uždegimą, ir esant karščiavimui bei ryškiam meninginiam sindromui klydo diagnozuodamas galimą galvos traumos komplikaciją;
- gydytojas odontologas protezavo nekokybiškai sugydytus paciento dantis, prieš protezavimą neatlikęs endodontinio šių dantų pergydymo;
- gydytojas ortopedas - traumatologas, gipsuodamas lūžusią ranką, pacientui uždejo netinkamą (per ankštą) gipso tvarstį, nestebėjo lūžusios rankos pirštų kraujotakos ir nervų būklės, nereagavo į paciento nusiskundimus dėl tirpstančių lūžusios rankos pirštų ir veržimo;
- gydytojas akušeris - ginekologas, apžiūrėdamas lytinių santykių neturėjusią pacientę, pažeisdamas ginekologinės apžiūros procedūrą, intervencijos į pacientės vidaus organus metu sužalojo jos mergystės plėvės paviršinį sluoksnį;
- gydytojas ortopedas - traumatologas, atlikdamas įdubusios krūtinės dekompensacinę torakoplastiką negavęs išankstinio paciento sutikimo dėl taikytinos gydymo priemonės

panaudojo ne krūtinklaulio plastikai naudojamas specialias Nuss plokšteles, o kaulų osteosintezei skirtą metalo implantą su angomis varžtams, kurio panaudojimas operacijose nors ir yra galimas, tačiau susijęs su didele komplikacijų (aplinkinių audinių suaugimo su plokštelės angomis) atsiradimo rizika;

- gydytojas stomatologas, paciento vizitacijos metu nustatęs, kad iš sinuso ertmės yra reikalinga šalinti paciento dantį ir šio danties šaknis, pacientui neišaiškino apie neišvengiamą uždegimą ir šio uždegimo komplikacijas danties nepašalinimo atveju bei nepaskyrė pacientui pakartotinio laiko atvykti danties šalinimui;
- gydytojas, atlikdamas gimdos ir jos priedų šalinimo operaciją, paliko medicininę adatą pacientės organizme; ir pan.

Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatyme yra numatyta, kad pacientui sveikatos priežiūros ir slaugos paslaugos gali būti teikiamos *tik esant paciento ar jo įstatyminių atstovų išankstiniam sutikimui*, išskyrus būtinosios medicinos pagalbos paslaugų teikimo atvejus. Atsižvelgiant į tai, kad tik pats pacientas turi teisę priimti sprendimus dėl jo gydymo, gydymas *be paciento sutikimo* yra laikomas neteisėtais gydytojo veiksmais, sukeliančiais teisinę atsakomybę už sveikatos priežiūros paslaugų teikimą.

Svarbu nepamiršti, jog tik *informuotas paciento sutikimas*, duotas gavus visapusišką informaciją apie gydymą, yra laikomas galiojančiu ir sukeliančiu teisinius padarinius. Pacientas apie jam taikomą gydymą turi būti informuojamas, išsamiai pristatant esamą jo sveikatos būklę, nustatytą ligos diagnozę, gautus medicininių tyrimų duomenis, siūlomo gydymo metodus, pobūdį ir eigą, supažindinant su gydymo prognoze, galimais rezultatais ir neigiamomis pasekmėmis (komplikacijomis), paaiškinant reikalingos chirurginės intervencijos tikslus, pobūdį, eigą, trukmę ir pavojus, įvardijant galimas komplikacijas ir rizikas, nurodant pooperacinio gydymo eigą ir alternatyvius gydymo metodus ir jų ypatybes, taip pat kitas aplinkybes, kurios gali turėti įtakos paciento sveikatai ir jo apsisprendimui sutikti su siūlomu gydymu ar jo atsisakyti, įskaitant, pasekmes atsisakius siūlomo gydymo.

Nepateikus pacientui visapusiškos informacijos, laikoma, kad pacientas neturėjo galimybės žinoti gydymo rizikas ir jų išvengti, atsisakydamas nuo tam tikro gydymo būdo, ir atsakomybė už pasirinkimo galimybės suvaržymą tenka gydytojui.

Atsižvelgiant į paciento supažindinimui su gydymu ir sutikimui dėl konkretaus gydymo taikymo suteiktą

teisinę reikšmę, rekomenduotina, kad toks *sutikimas būtų rašytinis*, priešingu atveju itin sudėtingu tampa įrodinėjimo, kad sutikimas buvo duotas, procesas.

Visgi tais atvejais, kai pacientui *nėra tinkamai suteikta informacija apie jo sveikatos būklę*, tačiau gelbstint jo gyvybę, nesant lygiaverčio būdo, yra *pasirenkamas geriausias ir saugiausias ligos gydymo metodas*, teisės aktų reikalavimų dėl informuoto sutikimo pažeidimai teismų praktikoje yra vertinami kaip formalūs ir nesudarantys pagrindo kilti gydytojų atsakomybei. Svarbu nepamiršti, jog ši taisyklė nėra taikoma, atliekant eksperimentines operacijas, kurių rizika nėra lygiavertė kitiems gydymo būdams. Tokios operacijos visais atvejais yra galimos tik esant informuotam paciento sutikimui.

ŽALA

Galiojantys teisės aktai numato, kad *pacientams yra atlyginama turtinė ir neturtinė žala*, atsiradusi pažeidžiant nustatytas pacientų teises.

Neturtinė žala yra suprantama kaip neigiami paciento dvasiniai išgyvenimai, atsiradę dėl netinkamo sveikatos priežiūros paslaugų teikimo. Atlyginant neturtinę žalą yra stengiamasi kiek įmanoma teisingiau bei adekvačiau kompensuoti nukentėjusiam asmeniui padarytą žalą, sušvelninti jo patirtas kančias, neutralizuoti negatyvius išgyvenimus bei neteisėtų veiksmų pasekmes, o taip pat suteikti galimybę įgyti materialius ir/ar nematerialius gėrius, tai yra nukreipti pinigines lėšas į moralinį ar materialinį pasitenkinimą bei teigiamas emocijas.

Esminis atlygintinos neturtinės žalos dydžio nustatymo kriterijus, sužalojus sveikatą, yra sužalojimo pasekmės ir dėl to patirti dvasiniai išgyvenimai. Vertindami jos dydį, teismai atsižvelgia į pakenkimo paciento sveikatai laipsnį, jo gyvenimo kokybės pokyčius, darbingumo sumažėjimą, įtaką profesinei ir darbinei veiklai, patirtą fizinį ir psichinį skausmą, sukeltą padarinių pastovumą, gydymo užtesimo laiką, nerimą dėl tolesnio gydymo ir galimų jo padarinių, įtaką asmeniniam bei šeiminiam gyvenimui, santykiams su aplinkiniais, bendravimo įgūdžiams bei kitas reikšmingas aplinkybes, turinčias įtakos pasikeitimams įvairiose nukentėjusiojo gyvenimo sferose. Nustatant kompensacijos už neturtinę žalą dydį, vadovujamasis principu, kad aukštesnio laipsnio, masto, stiprumo bei intensyvumo fiziniai ir dvasiniai išgyvenimai kompensuoti didesne pinigų suma.

Bylose dėl gydytojų atsakomybės už žalą, padarytą pacientams, priteisiamas neturtinės žalos dydis

dažniausiai svyruoja nuo 1000 iki 15000 Lt ir tik išimtiniais atvejais būna didesnis. Pavyzdžiui, nepilnamečiam vaikui dėl netinkamai atliktos chirurginės operacijos netekusiam motinos buvo priteistas 50000 Lt dydžio neturtinės žalos atlyginimas, tėvams – netekusiems sūnaus – 80000 Lt, o pacientei, kuriai atliekant ginekologinę procedūrą buvo pažeista mergystės plėvė, – 4500 Lt kompensacija.

Atkreiptinas dėmesys, jog šios sumos itin ženkliai skiriasi nuo sumų, kurias yra prašoma priteisti bylose dėl žalos, padarytos asmens sveikatai, teikiant sveikatos priežiūros paslaugas. Tokiose bylose nukentėjusieji teisinga patirtų dvasinių išgyvenimų kompensacija laiko ir reikalauja priteisti neturtinės žalos atlyginimą, svyruojantį nuo 100000 Lt iki 1000000 Lt.

PRIEŽASTINIS RYŠYS

Priežastinis ryšys bylose dėl asmens sveikatai gydytojų neteisėtais veiksmais padarytos žalos atlyginimo nustatomas, aiškinantis, ar žalingi padariniai būtų atsiradę, jeigu nebūtų buvę neteisėto veiksmo, taip pat ar šie padariniai nėra pernelyg nutolę nuo neteisėto veiksmų.

Paciento sveikatos pablogėjimas ar mirtis ištikusi po atliktų chirurginių operacijų dėl neatsargių gydytojo veiksmų ar be paciento sutikimo panaudoto gydymo metodo ar priemonės, nepakankamas rūpinimasis pacientu pooperaciniu laikotarpiu, leidžia daryti išvadą, kad yra priežastinis ryšys tarp atsakovo veiksmų ir žalos.

Ši apžvalga yra informacinio pobūdžio ir negali būti vertinama kaip teisinis patarimas, išvada ar konsultacija. Dėl išsamios teisinės konsultacijos prašome kreiptis į advokatų kontorą AAA Baltic Service Company telefonu (8 5) 252 66 76 arba elektroniniu paštu info@AAALaw.EU

Daugiau informacijos apie gydytojų atsakomybę suteiks:

Advokatė Giedrė Domkutė
AAA Baltic Service Company
J. Jasinskio g. 16 A,
LT-01112 Vilnius, Lietuva
Tel. (8 5) 252 6676
Faks. (8 5) 252 6670
info@AAALaw.LT
www.AAALaw.EU